

YONCADA KÜSKÜT

Cuscuta campestris Yunck., *C. approximata* Bab.

(Convolvulaceae)

1. TANIMI VE YAŞAYIŞI

Veremotu, şeytansaçı, cinsaçı, kızıl ot gibi bazı yöresel adlarla isimlendirilen küsküt; köksüz, yapraksız, klorofilsiz ancak çiçekli tam parazit bir yabancı ottur (Şekil 107). İnce iplik şeklindeki gövdeleriyle tutunduğu konukçu bitkinin gövdesine sarılır ve emeçlerini bitkinin içine sokarak su, besin maddesi ve fotosentez maddelerini konukçu bitkiden alır.

Küsküt türlerinin çoğu tohum gömleği ile kaplıdır. Doğada, çimlenme sırasında tohum gömleğinin parçalanabilmesi için topraktan gerekli su alınır. Çimlenmede ilk kez kök ucu, ardından da gövde ucu tohumdan çıkar. Belli bir uzunluğa ulaşmış olan gövde bir konukçu bulup tutunabilirse yaşamını sürdürür, aksi takdirde ölür.

Şekil 107. Küsküt: Yoncada (a), şeker pancarında (b), çiçekleri (c), meyveleri (d).

Konukçuya tutunan gövde, konukçuya bakan yüzeyinden emeçler geliştirir. Gövde ucu sürgünü ise saat ibresinin aksi yönünde hareket ederek, konukçuya sarılarak, toprakla ilişkisini keser ve gelişimini sürdürmeye devam eder. Yüksek oranda

besin maddeleri depo eden bu bitkiler yaşamlarının son döneminde (tohum) konukçularına fazla bağımlı kalmamaktadırlar. Çoğalmaları tohum veya gövde parçaları ile olmaktadır. Bir yıldan diğer yıla tohum veya çok yıllık konukçu bitkilerin gövdelerinde gömülü kalan kendi parçaları ile geçerler.

Bir küsküt bitkisi genellikle 3.000-25.000 adet tohum verir. Olgunlaşıp toprağa düşen tohumların bir kısmı hemen çimlenir, birçoğu da toprak yüzeyine yakın kısımda 5-15 yıl durgun bir halde çimlenme gücünü kaybetmeden kalır. Uygun ortam bulan tohumlar hemen çimlenir ve bitki üzerinde tutunur, gelişmiş küskütün iplik dallarında çok sık top şeklinde çiçekler açar.

2. ZARAR ŞEKLİ, EKONOMİK ÖNEMİ VE YAYILIŞI

Küsküt tam parazit bir yabancı ot olduğu için tutunduğu konukçu bitkinin tüm su ve besinine ortak olur bu da verime direkt olarak yansır. Küsküt, bulaştığı bitkiden diğer komşu bitkilere kolayca geçerek bunları da enfekte eder. Bulaştığı bitkilerin zayıf kalmasına, bodurlaşmasına meyve tutumunun engellenmesine veya tamamen ölümüne neden olabilir.

Küsküt yonca yetiştirilen her yerde görülebilir. Dünyada yapılan pek çok çalışmada yoncanın küsküt ile bulaşıklılık derecesine bağlı olarak %91'lere ulaşan verim kaybı olduğu gözlenmiştir. Küsküt ile yoğun bulaşmalarda konukçu ya tamamen ölmekte veya meyve oluşumu engellenmektedir. Ayrıca bazı küsküt türleri de virüslere vektörlük yaparak hastalıklı bitkiden sağlam bitkiye virüs taşımaktadırlar.

3. MÜCADELESİ

3.1. Kültürel Önlemler

- ✚ Temiz ve sertifika tohumluk kullanılmalıdır
- ✚ Küskütle bulaşık tohumu ekmek zorunluluğu varsa, mutlaka küskütörden geçirildikten sonra kullanılmalıdır.
- ✚ Bulaşık yoncalıklardan geçen su beraberinde taşıdığı küsküt tohum ve bitki parçalarını temiz yoncalıklara taşıyarak yeni bulaşmalara neden olacağı için, salma sulama yapılan yoncalıklarda, bir yoncalıktan diğerine su geçişlerine engel olunmalıdır.
- ✚ Kullanılacak çiftlik gübresinin iyi yanmış olmasına dikkat edilmelidir.
- ✚ Küsküt tohumları hayvanların sindirim sisteminden çimlenme yeteneklerini kaybetmeden geçebildikleri için küskütle bulaşık yoncalıklarda hayvan otlatılmamalı, küskütlü yonca yiyen hayvanların gübreleri yoncalıkta kullanılmamalıdır.
- ✚ Yoncalık civarında küskütün görüldüğü yabancı otlar sökülüp yakılmalıdır.
- ✚ Küskütün yoğunluk gösterdiği yoncalıklardan tohumluk alınmamalıdır.
- ✚ Yoğun olarak bulaşık yoncalıkların sökülüp küskütün konukçusu olmayan kültür bitkilerinden biri yetiştirilmelidir.

3.2. Mekanik Mücadele;

- ✚ Yeni kurulan yoncalıklarda küsküt görüldüğünde üzerinde bulunduğu yonca ile birlikte el ile sökülüp veya dipten kesilerek kenarda toplayıp yakılmalıdır.
- ✚ Küçük veya büyük ocaklar halinde görülen küskütler çapa ile yoncalarla birlikte sökülüp yerinde yakılmalı ve boşalan yere yeniden temiz yonca tohumu ekilmelidir.
- ✚ Küskütle tamamen bulaşık yoncalıklar küskütler çiçek açmadan önce 3-4 kez derinden biçilmeli, böyle yoncalıklar tohuma bırakılmamalıdır.
- ✚ Yoncanın ilk biçimini takiben yonca üzerinde kalan küsküt parçaları ve toprakta çimlenmek üzere olan tohumlar alev makinesi ile yakılarak yok edilmelidir.
- ✚ Küskütler ocak halinde ise sadece bu ocaklar alev makinesi ile yakılmalıdır.
- ✚ Yonca harmanı yapılan yerde, yonca tohumları temizlendikten sonra, küsküt tohumu ile bulaşık harman artıkları yerinde yakılarak yok edilmeli, hayvan yemi olarak kullanılmamalıdır.

3.3. Kimyasal Mücadele

3.3.1. İlaçlama zamanı

Yonca biçilmeden önce kullanılan selektif herbisitler olduğu gibi, biçimden sonra kullanılabilen ruhsatlı total herbisitler ve çıkış sonrası yonca biçilmeden uygulanabilen herbisitler bulunmaktadır. Herbisitler, küskütler çiçek açıp tohum bağlamadan önce uygulanmalıdır.

3.3.2. Kullanılacak bitki koruma ürünleri ve dozları

Bakanlık tarafından yayınlanan “Bitki Koruma Ürünleri” kitabında tavsiye edilen bitki koruma ürünleri ve dozları kullanılır.

3.2.3. Kullanılacak alet ve makineler

Yabancı ot mücadelesi, sırt pülverizatörü (mekanik, motorlu, otomatik) veya hidrolik tarla pülverizatörü kullanılarak yapılmalıdır.

3.2.4. İlaçlama tekniği

Yoncada küskütle mücadelede başarı, ancak kültürel önlemler, mekanik ve kimyasal mücadele yöntemlerinin birbirini tamamlayıcı olarak kullanılmasıyla mümkündür.

Yoncalarda kümeler halinde görülen küskütler, ocaklar halinde yonca ile birlikte derinden biçilir daha sonra ilaçlama yapılır. Veya çıkış sonrası kullanım için ruhsat almış olan herbisitler etiketlerinde verilen bilgiler doğrultusunda kullanılır. Yoncada küsküte karşı herbisit uygulaması ile beraber, küskütün yayılmasına engel olacak önlemlerin alınması, kültürel metotların uygulanması da gerekir (Bkz.: Yabancı Otun Tanımı, Önemi, İlaçlama Tekniği Ve Kalibrasyon. Cilt VI, Sayfa 67)